

**Raport z monitoringu realizacji Regionalnego Planu Działań
na rzecz Zatrudnienia
na 2018 rok**

Aktywizacja zawodowa młodzieży i osób powyżej 50-go roku życia

Lublin, czerwiec 2019

Problematyką wiodącą Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok w województwie lubelskim (RPD/2018) jest mobilność na rynku pracy. Rekomendacje zawarte w tym dokumencie skierowane są do grona instytucji i organizacji zaangażowanych w proces wspierania różnych kategorii osób – zarówno młodzieży, osób należących do kategorii NEET, jak i bezrobotnych oraz pracowników powyżej 50 roku życia.

Raport zawiera podsumowanie wyników ankiety dotyczącej monitoringu wdrażania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2018 rok.

Ankiety ewaluacyjne monitorujące wdrażanie RPD/2018 rozesłano do:

- urzędów gmin i miast oraz jednostek przez nie prowadzonych (gimnazja, szkoły podstawowe),
- szkół branżowych i ponadgimnazjalnych,
- uczelni i szkół wyższych,
- powiatowych urzędów pracy,
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie wraz z filiami,
- Lubelskiej Wojewódzkiej Komendy OHP,
- Kuratorium Oświaty w Lublinie,
- Regionalnego Centrum Wolontariatu w Lublinie,
- Lubelskiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie,
- instytucji pomocy społecznej,
- klubów integracji społecznej/światlic środowiskowych,
- centrów integracji społecznej
- Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego,
- izb i cechów rzemieślniczych,
- organizacji pracodawców,
- instytucji szkoleniowych,
- instytucji kształcenia ustawicznego,
- organizacje pozarządowych.

Monitoring działań zgodnych z RPD/2018 obejmował następujące zagadnienia:

1. Aktywizacja zawodowa młodzieży

1.1 Promocja kształcenia dualnego

Rekomendacje dotyczące promocji kształcenia dualnego koncentrowały się w głównej mierze wokół idei współpracy i partnerstwa pomiędzy środowiskami szkolnymi i przedsiębiorstwami. Z informacji uzyskanych od instytucji zaangażowanych w realizację rekomendacji RPD/2018 wynika, że kształcenie dualne promowane było przede wszystkim przez szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne/ponadpodstawowe, uczelnie i szkoły wyższe oraz powiatowe urzędy pracy. Działania w tym zakresie przedstawiły również: Kuratorium Oświaty w Lublinie, Lubelska Wojewódzka Komenda OHP, Cech Rzemiosł Różnych w Biłgoraju, Stowarzyszenie „Klub XXI wieku”, Departament Zarządzania RPO UMWL oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie wraz z filiami.

Promocja kształcenia dualnego odbywała się przede wszystkim podczas zajęć dla uczniów, na których istotnym elementem były zagadnienia wyboru ścieżki kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem oferty kształcenia zawodowego i zajęć praktycznych. Ponadto, szkoły różnego szczebla, wielokrotnie organizowały partnerskie spotkania z przedsiębiorcami, wycieczki do zakładów pracy i praktyki zawodowe.

Kształcenie dualne promowano również podczas różnego rodzaju wydarzeń związanych z rynkiem pracy, takich jak: targi pracy i kariery, dni otwarte szkół, itp. Niektóre szkoły deklarowały współpracę z instytucjami rynku pracy oraz organizacjami pracodawców i przedsiębiorców oraz Izbą Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lublinie. Podobnie powiatowe urzędy pracy koncentrowały się w tym obszarze na podejmowaniu współpracy z przedsiębiorstwami oraz organizacji spotkań informacyjnych i szkoleń promujących kształcenie dualne.

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie wraz z filiami promował ideę kształcenia dualnego głównie podczas konferencji, warsztatów i innych tego typu wydarzeń. Na uwagę zasługuje aktywność Kuratorium Oświaty w Lublinie, które w 2018 roku podejmowało liczne inicjatywy promujące bezpośrednio kształcenie dualne zarówno w rozwiązaniach systemowych, jak i w zakresie zmiany mentalności młodzieży podejmującej decyzje zawodowe.

Z uwagi na fakt, iż idea kształcenia dualnego zyskuje coraz bardziej na znaczeniu w związku ze zmieniającym się rynkiem pracy i edukacji, jej promocja powinna w przyszłości wciąż zyskiwać na znaczeniu.

1.2 Promocja aktywności zawodowej wśród uczniów i studentów

Realizacja rekomendacji związanych z promowaniem postaw prozatrudnieniowych i aktywności młodzieży na rynku pracy powinna zdecydowanie iść dwutorowo, to znaczy z jednej strony koncentrować się na młodych osobach, uczniach i w różny sposób zachęcać tę grupę do wczesnego podejmowania aktywności zawodowej, z drugiej zaś podejmować intensywne działania promujące wśród potencjalnych pracodawców zatrudnianie młodzieży, często równocześnie uczącej się. Tylko połączenie działań pozwoli na takie kreowanie rynku pracy, na którym aktywność zawodowa uczniów i studentów jest swoistą normą.

W tym zakresie uzyskaliśmy bardzo szeroką informację od wielu instytucji zaangażowanych w realizację rekurencji RPD/2018. Największą aktywnością w tym zakresie, co zrozumiałe, wykazywały się placówki edukacyjne różnego szczebla. Szkoły podstawowe i gimnazjalne podejmowały tę tematykę na różnego typu zajęciach, warsztatach, spotkaniach z doradcą zawodowym i z przedstawicielami pracodawców. Promocja aktywności zawodowej uczniów odbywała się również podczas wycieczek do zakładów pracy, praktyk zawodowych, projektów edukacyjnych. Podejmowano również współpracę z powiatowymi urzędami pracy i uczelniami. W roku 2018 zorganizowano wiele inicjatyw o charakterze edukacyjno-promocyjnym, na których młodzi ludzie mogli zdobywać wiedzę na temat rynku pracy i poznać możliwości, jakie daje wczesne podejmowanie aktywności zawodowej. Z kolei pracodawcy mogli przedstawić uczniom i wszystkim zainteresowanym swoją ofertę i w ten sposób pozyskiwać potencjalnych pracowników. W działania promujące aktywność zawodową młodych ludzi włączano także rodziców.

Podobnie, w szkołach ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych przedstawiono wiele działań promujących aktywność zawodową uczniów. Kształtowanie wśród młodzieży postaw prozatrudnieniowych odbywało się między innymi poprzez spotkania z pracownikami specjalistycznych poradni pedagogicznych, organizowanie pośrednictwa pracy dla absolwentów szkół, realizację projektów obejmujących między innymi wizyty studyjne w zakładach pracy, a także promocję Centralnej Bazy Ofert Pracy.

Uczelnie w ramach promocji aktywności zawodowej studentów organizowały liczne praktyki i staże zawodowe, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, prowadziły intensywne doradztwo

zawodowe dla tej grupy odbiorców z jednoczesnym angażowaniem pracodawców w swoje inicjatywy, promowały różne typy aktywności zawodowej, w tym wolontariat, realizowały pośrednictwo pracy dla studentów i absolwentów w ramach akademickich biur karier. Poodejmowano też współpracę z instytucjami zewnętrznymi, w tym instytucjami rynku pracy.

Powiatowe urzędy pracy włączały się we współpracę z placówkami edukacyjnymi różnego szczebla, oferując profesjonalne poradnictwo zawodowe, informację zawodową oraz pośrednictwo pracy. Intensywną działalność promocyjną prowadzono podczas różnego typu targów pracy, tygodni kariery itp. Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie wraz z filiami prowadził między innymi dystrybucję materiałów promocyjnych na temat różnorodnych możliwości i aktywności na rynku pracy, promował różne formy pośrednictwa pracy, a także prowadził szereg zajęć o charakterze zawodoznawczym skierowanych do uczniów. Pozostałe instytucje w niewielkim zakresie realizowały rekomendacje z tego obszaru.

1.3 Wzmacnianie potencjału bezrobotnej młodzieży, w tym osób z kategorii NEET w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji zawodowych, kompetencji, doświadczenia zawodowego oraz poszukiwaniu zatrudnienia i utrzymaniu pracy

Kategoria osób określanych mianem NEET jest z założenia grupą trudną w kontekście trwałej i skutecznej aktywizacji na rynku pracy i edukacji. Z uwagi na fakt, że znaczna część tych osób znajduje się poza rejestrami powiatowych urzędów pracy, niezwykle istotna jest tutaj rola instytucji pomocy społecznej, do których często takie osoby trafiają.

Ośrodki pomocy społecznej podejmowały działania służące reintegracji zawodowej i społecznej tej kategorii osób. Oferowano przede wszystkim wsparcie psychologiczne, szeroko rozumiane poradnictwo zawodowe, a także pośrednictwo pracy. Ponadto realizowano działania w formie partnerstw o charakterze nieformalnym, w zakresie realizacji projektów skierowanych do osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działalność ośrodków pomocy społecznej obejmowała również kolportaż materiałów promocyjnych, prowadzenie rozmów motywujących, informowanie o możliwości pracy na własny rachunek i stały monitoring zjawiska w obszarze działania ośrodka. Powyższe typy działań realizowane były również przez kluby i centra integracji społecznej, które organizowały szkolenia podwyższające kwalifikacje zawodowe, warsztaty aktywizacji zawodowych i umiejętności społecznych.

Powiatowe urzędy pracy koncentrowały się na pomocy osobom z kategorii NEET, znajdujących się w rejestrach bezrobotnych. Promowano kształcenie ustawiczne, podejmowanie działalności gospodarczej i inne instrumenty rynku pracy, realizowano szkolenia zawodowe mające na celu niwelowanie niedopasowania wykształcenia kandydatów do wymagań pracodawców. Ponadto realizowano projekty skierowane między innymi do osób z tej kategorii. Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie prowadził cykliczny kolportaż publikacji, organizował przedsięwzięcia promujące poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy, ale także oferował wsparcie w ramach projektów konkursowych i pozakonkursowych.

Szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne, zwłaszcza technika, organizowały szkolenia zawodowe oraz kursy kwalifikacyjne dla młodzieży, często w porozumieniu z powiatowym urzędem pracy. Ponadto promowały one kształcenie ustawiczne oraz Centralną Bazę Ofert Pracy. Te i inne działania podejmowane przez placówki edukacyjne miały na celu przede wszystkim zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego, a tym samym uniknięcie zakwalifikowania się w przyszłości do kategorii NEET.

Aktywność w tym obszarze wykazywała ponadto OHP, a także Centrum Szkoleń i Innowacji, które realizowały szereg inicjatyw, w tym szkoleń i innych projektów aktywizujących osoby z kategorii NEET.

2. Aktywizacja zawodowa osób powyżej 50-go roku życia

2.1 Wsparcie i wzmacnianie potencjału osób bezrobotnych w wieku powyżej 50-go roku życia poprzez kształcenie ustawiczne oraz realizację usług i instrumentów rynku pracy

Osoby powyżej 50 roku życia są, według przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, grupą znajdującą się w „szczególnej sytuacji na rynku pracy”, co oznacza, iż napotykają one stosunkowo większe trudności ze znalezieniem bądź utrzymaniem zatrudnienia. Wpływa na to wiele czynników, w tym przede wszystkim funkcjonowanie negatywnych stereotypów na temat tej kategorii pracowników jako mniej efektywnych, z często przestarzałymi, nieadekwatnymi do dynamicznego rynku pracy kwalifikacjami, niedocenianie kompetencji, którymi dysponuje ta kategoria wiekowa osób, jak np. wieloletnie doświadczenie zawodowe czy ustabilizowana sytuacja rodzinna.

Rekomendacje w zakresie wspierania oraz wzmacniania potencjału zawodowego osób po 50 roku życia koncentrowały się zatem wokół intensywnej promocji kształcenia ustawicznego

oraz kreowaniu pozytywnego wizerunku tej kategorii pracowników wśród potencjalnych pracodawców.

Największą aktywnością w tym obszarze rekomendacji wykazały się powiatowe urzędy pracy, które poprzez dostępne ustawowo usługi rynku pracy takie jak: poradnictwo zawodowe, szkolenia oraz pośrednictwo pracy, realizowały szereg inicjatyw zarówno skierowanych wyłącznie do osób po 50 roku życia, jak i obejmujących różne grupy bezrobotnych. Szkolenia i doradztwo miały na celu przede wszystkim niwelowanie niedopasowania kwalifikacji zawodowych do zmian na rynku pracy i wymagań pracodawców. W trakcie usług doradczych dodatkowo motywowano osoby w wieku 50 plus do mobilności zawodowej, zachęcano do udziału w programach i projektach. Ponadto, promowano wśród osób bezrobotnych idee kształcenia przez całe życie jako skutecznego środka zapobiegającego wypadnięciu z rynku pracy i dezaktualizacji umiejętności oraz kompetencji zawodowych. Jako alternatywę dla osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia przedstawiano natomiast możliwość pracy na własny rachunek. W ramach promocji działalności gospodarczej organizowano spotkania szkoleniowe na temat zakładania własnej firmy, realizowano indywidualne oceny potencjału zawodowego osób zainteresowanych takim rozwiązaniem, promowano również możliwość dofinansowania przedsięwzięcia ze środków Funduszu Pracy. Urzędy pracy promowały wśród pracodawców również zatrudnianie osób po 50 roku życia, zwłaszcza długotrwale bezrobotnych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie wraz z filiami również świadczył porady indywidualne skierowane do osób powyżej 50 roku życia, dotyczące aktywizacji zawodowej i poruszania się po rynku pracy. Tę grupę wiekową promowano ponadto na różnego rodzaju wydarzeniach, konferencjach, targach związanych z rynkiem pracy. Podejmowano współpracę z ośrodkami pomocy społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej w Chełmie. Ponadto, wraz z powiatowymi urzędami pracy realizowano projekty dofinansowane ze środków unijnych, skierowane do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym bezrobotnych po 50 roku życia.

Promocję pozytywnego wizerunku osób po 50 roku życia na rynku pracy podejmowały również urzędy miast i gmin, ośrodki pomocy społecznej, kluby i centra integracji społecznej, niektóre stowarzyszenia oraz Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, który realizował to zadanie poprzez ogłaszanie naborów do projektów w trybie konkursowym i pozakonkursowym, dotyczących działań skierowanych między innymi do tej kategorii osób.

2.2 Wsparcie i wzmacnianie potencjału osób długotrwale bezrobotnych w wieku powyżej 50-go roku życia

Wydłużanie się czasu pozostawania bez pracy działa na niekorzyść każdej osoby poszukującej zatrudnienia, potęguje uczucie zniechęcenia i braku motywacji do działania. Te mechanizmy ze zdwojoną siłą zachodzą w grupach znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, takich jak osoby po 50 roku życia.

W zakresie wzmacniania potencjału osób długotrwale bezrobotnych powyżej 50 roku życia największą aktywność wykazały powiatowe urzędy pracy. Przede wszystkim prowadziły one szereg działań w ramach dostępnych usług rynku pracy, takich jak: poradnictwo zawodowe indywidualne i grupowe, pośrednictwo pracy, informacja zawodowa, staże zawodowe. W trakcie rozmów doradczych z osobami długotrwale bezrobotnymi w omawianej kategorii wiekowej badano kompetencje oraz zainteresowania zawodowe, starając się poznać możliwości ich dopasowania do rynku pracy, a tym samym zapobiegać wykluczeniu społecznemu. Powiatowe urzędy realizowały ponadto liczne programy i projekty dostosowujące kompetencje osób powyżej 50 roku życia do wymagań pracodawców. Ponadto, w tej grupie osób promowano samozatrudnienie jako alternatywę dla pracy najemnej oraz ekonomię społeczną jako skuteczną metodę walki z długotrwałym bezrobociem w starszych kategoriach wiekowych. Poradnictwo zawodowe, informacja zawodowa ukierunkowana na osoby powyżej 50 roku życia była realizowana również przez wyspecjalizowaną komórkę Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie - Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.

Ośrodki pomocy społecznej w zakresie wspierania długotrwale bezrobotnych osób w wieku 50 lat i więcej podejmowały współpracę z powiatowymi urzędami pracy, prowadziły cykliczną pracę socjalną, informowały w swoich placówkach o wszelkich przedsięwzięciach organizowanych przez inne instytucje, skierowanych do osób powyżej 50 roku życia. Podejmowano współpracę w zakresie rekrutacji do projektów, promowano idee ekonomii społecznej, organizowano prace społecznie użyteczne, spółdzielnie socjalne, szkolenia specjalistyczne.

Pozostałe jednostki w mniejszym zakresie włączały się w realizację rekomendacji z tego obszaru, choć część z nich zgłaszała działania, takie jak: organizowanie grupowego

i indywidualnego wsparcia psychologicznego, działania z zakresu reintegracji zawodowej, integracji społecznej oraz szkolenia zawodowe.

2.3 Wzmacnianie potencjału osób pracujących w wieku powyżej 50-go roku życia

Ostatnią grupę rekomendacji zawartych w RPD/2018 stanowiły rekomendacje dotyczące wsparcia osób pracujących powyżej 50 roku życia. W tym zakresie główny nacisk położono na promowanie idei kształcenia ustawicznego oraz instrumentów jej realizacji, takich jak np. Krajowy Fundusz Szkoleniowy. Starzenie się społeczeństwa jako proces pociąga za sobą zwiększający się odsetek pracujących w starszych grupach wiekowych. Wykorzystanie potencjału tych osób jest dziś korzystne nie tylko z ich punktu widzenia, ale staje się koniecznością dla całego społeczeństwa. Zmiany na rynku pracy (rekordowo niskie bezrobocie), w połączeniu ze zmianami demograficznymi, powodują, że pracodawcy mają coraz więcej problemów ze znalezieniem pracowników. Sięganie po niezagospodarowane zasoby ludzkie w starszych grupach wiekowych jest zatem bardzo korzystnym rozwiązaniem.

W tym obszarze podejmowanie działań deklarowano jednak stosunkowo najrzadziej. Część jednostek spośród tych, które wypełniły i przesyłały ankiety monitorujące, nie podejmowała żadnych działań w tym zakresie. Działania mające na celu wzmacnianie potencjału zawodowego pracujących osób po 50 roku życia najczęściej deklarowały powiatowe urzędy pracy. W znaczącej części dotyczyły one promocji i realizacji instrumentu dotyczącego rozwoju zasobów ludzkich, tj. Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Instrument ten był promowany zarówno wśród osób, które mogłyby wziąć udział w szkoleniach, ale także wśród pracodawców. Ponadto, realizowano projekty współfinansowane ze źródeł UE, w których brały udział osoby po 50 roku życia. Podobnie, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie promował Krajowy Fundusz Szkoleniowy wśród wszystkich zainteresowanych (między innymi podczas konferencji i spotkań z pracodawcami), realizował również badanie ankietowe, w którym podejmował między innymi problematykę osób w wieku 50 plus na rynku pracy. Inne jednostki realizowały różnorodne projekty, szkolenia lub warsztaty, których celem była między innymi promocja grupy osób powyżej 50 roku życia na rynku pracy.